

Project: Duurzaam tussen duin en zee; Demontabel houten kantoorpaviljoen in het Westland

Architect: Gwen Maclaine Pont, Studio ZMP Architecten Den Haag

De opgave was om een semipermanent informatiecentrum te ontwerpen op locatie, waar potentiële kopers alvast de sfeer kunnen proeven en het gebied kunnen verkennen. Daarnaast moest het een onderkomen bieden voor 25 werkplekken, een expositieruimte, één grote en twee kleinere vergaderzalen en een paar spreekkamers. De duurzaamste oplossing bleek een demontabel prefab systeem in hout. Zo heeft het gebouw restwaarde voor als het gebied ontwikkeld wordt en het kantoor niet meer nodig is. Het imago is: een mix van een tijdelijk tentoonstellingsgebouw (zoals herbouwd in Domburg), een bouwkeet en een strandpaviljoen met luiken. Het semipermanente pand kreeg een ontspannen karakter door de keuze voor eenvoudige, natuurlijke materialen. Deze uitstraling past bij de kustlocatie en neemt afstand van het glas en metaal van de kassen. Kenmerk: houtskelet opbouw met één type wandelement voorzien van draai-kiepraam en schuifluik, geplaatst op een black-box betonvloer - gekoppeld aan een aardwarmtepomp – en bijeengehouden door een uitgetimmerde muurplaat waarop dakliggers zijn verbonden door een gaffelconstructie.

Nieuwe woon- en recreatiegebieden tussen duin en zee

Het Westland staat bekend als ‘de glazen stad’, waar natuur ondergeschikt is gemaakt aan de economische belangen van glastuinbouw. Door de nattere seizoenen sinds de jaren negentig bleek er onvoldoende onbebouwde grond over te zijn dat de grotere hoeveelheid regenwater kon opnemen. De sloten en poldergemalen waren er ook niet berekend met wateroverlast in de kassen. Dit kan grote economische schade tot gevolg hebben.

Hoogheemraadschap Delfland stelde strengere regels op om de kassenbouw terug te dringen en meer waterberging mogelijk te maken. Tegelijkertijd was er de grootstedelijke wens om luxe woongebieden te ontwikkelen vlakbij Den Haag. Dit resulteerde in een gezamenlijke inspanning om de functies ‘water en groen’ in harmonie te brengen met de functie ‘wonen’. Het oorspronkelijke krekenslandschap wordt hersteld en uitgebreid en vormt een verbindend watersysteem tussen de nieuwe duinen vlakbij zee en meer landinwaarts liggende oude polders. In de nieuwe woon- en recreatiegebieden is zowel ruimte voor vrije kavels als voor projectmatige woningbouw.

Slagader en ruggengraat

Het paviljoen heeft een horizontale opdeling: dragende, geïsoleerde houtskeletbouw wanden met per wandelement één draaikiepraam met schuifluik. Boven een verdikte band is een horizontale glasstrook die dienst doet als een visuele verbinding en om extra daglicht binnen te laten; de ramenstrook bevindt zich ook in de binnenwanden. Die ‘horizontaliteit’ koppelt de ruimtes aan elkaar en geeft het gebouw eenheid. De houten band – een verbrede muurplaat – heeft drie functies: een esthetische functie, als visuele scheiding tussen de relatief dichte wand eronder en de horizontale ramenstrook daarboven; een constructieve, als stabiele krachtenverdelers van de dakbelasting over de wandlengtes; en een functie als kanaal voor leidingen en elektra. Het is als het ware een slagader die boven ramen en deuren door het pand heenloopt.

Samenwerking

Vanaf het begin is er samengewerkt met Martien Vogelezang en met Jan Banga van Ingenieursbureau Boorsma; dit had een goede integratie van ontwerp en constructie tot gevolg. Er was de ontwerpvens het dak, dat gedragen wordt door vurenhouten gelamineerde liggers, vederlicht te laten ogen door de horizontale glasstroken rondom door te zetten. Voor goede overdracht van het gewicht op de muurplaat via de smalle consoles, werd een houten gaffelconstructie bedacht, die met schuine schroeven in de liggers en met draadeinden in de wanden is bevestigd, waardoor er een stabiele portaalconstructie ontstond.

Binnen buiten

Het paviljoen heeft een okerkleurige vurenhouten open bekleding aan de buitenkant en een 'gewhitewashte' OSB-bekleding aan de binnenzijde. Het OSB werd vanwege kosten en uitstraling verkozen boven gipsplaat.

Black box voor binnenklimaat

Vanwege eventuele toekomstige demontage is ervoor gekozen geen leidingen in de prefab wanden aan te brengen. De geïsoleerde betonvloer functioneert als een soort van black box, waarin zich de vloerverwarming en vloerkoeling bevinden; de leidingen zijn aangesloten op een warmtewisselaar. Er wordt gebruik gemaakt van aardwarmte en aardkoeling middels een gesloten leidingensysteem met een totale lengte van meer dan een kilometer, dat zich ondergronds naast het paviljoen bevindt. Ook de ventilatie is zo onzichtbaar en eenvoudig mogelijk gehouden. Geen grote buizen, die binnenwanden doorboren, maar een aan het oog onttrokken decentraal systeem van fluisterstille ventilatoren. Daarnaast is een aantal ontwerptechnische maatregelen ingezet om het binnenklimaat te veraangenamen. Het dak heeft een groot overstek om de warme zomerzon buiten te houden en de gevelbekleding te beschermen tegen slagregens. Alle draaikiepramen zijn voorzien van schuifluiken met Western Red Cedar lamellen in een aluminium frame, die met de hand te bedienen zijn. Door een extra pin hebben ze een inbraakvertragende werking. Op afstand tonen de luiken of het paviljoen open of gesloten is. Het hemelwater loopt van alle kanten in een grindstrook, rondom het gebouw. Een lange daklantaarn voorziet de middengang van daglicht.